

RP 61/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 65 b § i elmarknadslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att elmarknadslagen ändras. Enligt propositionen ändras bestämmelsen om marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare och införandet av tjänster för styrning av belastningen.

Propositionens huvudsakliga mål är att se till att branschen har tillräckligt med tid på sig att genomföra funktionen för styrning av belastningen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 september 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser	5
4.1 De viktigaste förslagen	5
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	5
5 Alternativa handlingsvägar.....	6
6 Remissvar	6
7 Ikraftträdande	7
8 Verkställighet och uppföljning	7
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	7
LAGFÖRSLAG.....	9
Lag om ändring av 65 b § i elmarknadslagen.....	9
BILAGA.....	11
PARALLELLTEXT	11
Lag om ändring av 65 b § i elmarknadslagen.....	11

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Lagen om ändring av lagen om elmarknadslagen (201/2025) trädde i kraft den 1 juli 2025. Genom lag 201/2025 fogades 65 b § till elmarknadslagen (588/2013). I paragrafen föreskrivs det om marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare i distributionsnätet. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (avsnitt 7.1) ska man genom automatik som tidsmässigt styr konsumtionen göra det lättare att erbjuda konsumenterna tillräckligt enkla sätt att spara pengar. Dessutom konstateras det i regeringsprogrammet att elnätsinnehavare ska åläggas att låta installera möjlighet till fjärrstyrning i eluppvärmda fastigheter och att erbjuda konsumenterna och de aktörer som konsumenterna befullmäktigat för flexibilitetssparande att använda fjärrstyrningen.

Det har föreskrivits att enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln (Datahub) ska skapa ett gränssnitt för styrning av belastningen. Det centrala syftet med ändringslagen har varit att genomföra de åtgärder som presenteras i slutrapporten från arbetsgruppen för smarta nät, som tillsatts av arbets- och näringsministeriet. Syftet med åtgärderna är att möjliggöra en smart elmarknad så att kunderna får bättre möjligheter att vara aktiva aktörer på elmarknaden och elleveranssäkerheten främjas. I dessa åtgärder ingår också införandet av marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare.

Enligt 65 b § 5 mom. i elmarknadslagen får närmare bestämmelser om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen och det informationsutbyte som krävs för den utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt regeringens proposition (RP 197/2024 rd) gäller bemyndigandet att utfärda förordning tekniska frågor, såsom funktionen i fråga om ett gränssnitt för styrning av belastningen. Det föreslås att bestämmelser om styrning av belastningen på förordningsnivå ska fogas till statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (767/2021, nedan *mätförordningen*).

Ändringslagens bestämmelser om marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare i distributionsnätet för el ska enligt bestämmelserna dock träda i kraft först den 1 september 2026. Genom att slå fast denna tidpunkt för ikraftträdandet har man velat säkerställa att bestämmelserna på lägre nivå än lag om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen hinner beredas innan paragrafen börjar tillämpas. Fördrojningen i beredningen av förordningen har dock orsakat viss osäkerhet i fråga om de tekniska krav som 65 b § förutsätter, vilket har försvårat branschens möjligheter att vidta de åtgärder som en fullständig tillämpning av paragrafen förutsätter inom den tidsram som nu föreskrivs i lagen. Därför är det nödvändigt att ändra 65 b § 1 och 2 mom. i elmarknadslagen så att marknadsaktörerna garanteras en tillräcklig övergångsperiod för att genomföra de tekniska och funktionella ändringar som är nödvändiga för att paragrafens bestämmelser ska kunna iakttas.

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet. Under beredningen har man beaktat de remissvar som marknadsaktörerna lämnat om förslaget till ändring av statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (*mätförordningen*) (Dnr VN/11280/2025).

Utkastet till regeringens proposition var på remiss 19.3.–1.4.2026. Remisstiden var kortare än normalt på grund av att endast ett fåtal ändringar med begränsat innehåll föreslås. Dessutom ombads marknadsaktörerna redan under remissbehandlingen inom projektet VN/11280/2025 lägga fram en tidsplan för det tekniska genomförandet av marknadsbaserad styrning av

belastningen. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 16 remissinstanser, och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna utlåtande i tjänsten Utlåtande.fi.

De handlingar som gäller propositionen finns tillgängliga på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskoden [TEM124:00/2025](https://doi.org/10.26434/chemrxiv-2025-tem12).

Med stöd av 18 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör lagstiftningen om elmarknaden till landskapets behörighet. Det föreskrivs om elmarknaden i landskapet i landskapslag 102/2015 (landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden).

2 Nuläge och bedömning av nuläget

I avsnitt 2.4 i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av elmarknadslagen (RP 197/2024 rd) beskrivs nuläget när det gäller bestämmelserna om marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare och i avsnittet bedöms också konsekvenserna av bestämmelserna. Syftet med bestämmelserna i fråga är att möjliggöra en övergång från distributionsnätsinnehavares styrning av belastningen till en marknadsbaserad verksamhetsmodell där aktörer som erbjuder flexibilitetstjänster skapar belastningsstyrningsmeddelanden som förmedlas till distributionsnätsinnehavaren via ett gränssnitt för styrning av belastningen. Med gränssnitt för styrning av belastningen avses en teknisk plattform vars centrala uppgift är att möjliggöra meddelandetrafik mellan marknadsaktörer och distributionsnätsinnehavare.

Införandet av marknadsbaserad styrning av belastningen förutsätter närmare bestämmelser på lägre nivå än lag, och därtill omfattande ändringar i de informationssystem som används i branschen. Den ändring av mätförordningen som är under beredning var på remiss den 22 december 2025–9 februari 2026. Den svenskspråkiga versionen av förslaget till förordning var på remiss den 8 januari–26 februari 2026. Det faktum att ändringen av förordningen är försenad har dock lett till att aktörerna inte har tillräckligt med tid att göra behövliga ändringar i systemen innan 65 b § i elmarknadslagen träder i kraft den 1 september 2026.

Enligt 49 a § 1 mom. 9 punkten i elmarknadslagen har Datahub ålagts förvaltningen av gränssnittet för styrning av belastningen. I samband med remissvaren om utkastet till ändring av mätförordningen har Fingrid Datahub Oy meddelat att systemleverantörernas och marknadsaktörernas testning och certifiering av versionen Datahub 2.7 inleds i maj 2026 och avslutas i augusti 2026. Detta innebär att den slutliga detaljerade tekniska specifikationen av gränssnittet för styrning av belastningen står till marknadsaktörernas förfogande endast cirka en månad före den tidpunkt då marknadsbaserad styrning av belastningen ska införas enligt gällande lag.

Först därefter kan distributionsnätsinnehavare och andra marknadsaktörer slutföra de ändringar som måste göras i informationssystemen. Systemutvecklingen förutsätter betydande förberedelser av marknadsaktörerna, omfattande systemändringar och ingående testning. Även om den tekniska specifikationen av gränssnittet för styrning av belastningen och tillhörande utvecklingsarbete redan har inletts inom branschen, har utvecklingen bedömts vara långsam bl.a. på grund av ändringarnas omfattning och kraven på interoperabilitet.

För att säkerställa ingående testning och beredskap att ta i bruk funktionen är det nödvändigt att se till att bestämmelserna om marknadsbaserad styrning av belastningen införs stegvis så att alla aktörer har möjlighet att införa funktionen fullt ut senast den 1 juni 2027. Detta gör det möjligt

för marknadsaktörerna att genomföra och validera behövliga ändringar utan oskälig tidspress och säkerställa att systemen tas i bruk på ett pålitligt sätt.

3 Målsättning

Syftet med ändringen av 65 b § 1 och 2 mom. i elmarknadslagen är att reservera tillräckligt med tid för beredningen av ändringarna i mätförordningen samt för marknadsaktörernas systemutveckling.

Genom den tidpunkt för stegvist införande som fogats till 1 och 2 mom. säkerställs det att aktörerna hinner förbereda sig på ändringarna på behörigt sätt och genomföra de åtgärder som införandet av gränssnittet för styrning av belastningen förutsätter på ett kontrollerat och konsekvent sätt och utan oskälig tidspress. Detta behövs för att trygga ett stabilt införande av gränssnittet för styrning av belastningen, ett välfungerande system och kvalitativt informationsutbyte.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om ändring av 65 b § i elmarknadslagen så att det till paragrafens 1 och 2 mom. fogas en uttrycklig bestämmelse om när marknadsbaserad styrning av belastningen senast ska ordnas. Att det föreskrivs om en förlängning av införandetiden möjliggör att ändringen av mätförordningen hinner slutföras innan bestämmelsen om ett gränssnitt för styrning av belastningen börjar tillämpas.

Tidpunkten för ett stegvist införande, som infaller 9 månader senare, har bedömts vara tillräcklig baserat på de remissvar som kommit in om ändringen av mätförordningen. Till denna del bör det dessutom noteras att ändringen av mätförordningen redan är under beredning.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

De konsekvenser av marknadsbaserad styrning av belastningen som riktar sig till hushåll, företag, konkurrensen och miljön samt de allmänna samhällsliga konsekvenserna har bedömts i regeringens proposition RP 197/2024 rd (s. 31–32, 37–38 och 41–44).

Genom ett stegvist införande säkerställs det att det gränssnitt för styrning av belastningen som det föreskrivs närmare om i förordningen kan beredas och genomföras i god tid innan paragrafen börjar tillämpas. Aktörerna har då tillräckligt med tid att genomföra och testa systemändringarna, utbilda sin personal och säkra informationsutbytet. Övergångsperioden stöder också uppkomsten av en nationellt enhetlig verksamhetsmodell, som är en viktig förutsättning för kostnadseffektiv och jämlik verksamhet på marknaden.

Styckena nedan sammanfattar huvudpunkterna i ovan nämnda regeringsproposition (RP 197/2024 rd).

Marknadsbaserade styralternativ bedöms förbättra kundernas möjligheter att välja efterfrågefleksibilitetstjänster som passar de egna behoven, och erbjuder således konsumenterna bättre möjligheter att påverka elkostnaderna. När efterfrågan ökar kan även priset på flexibilitetstjänster sjunka. Ny teknik möjliggör styrning nästan i realtid, vilket kan effektivisera nyttjandet av efterfrågefleksibiliteten, men införandet av sådana system förutsätter samtidigt tilläggsinvesteringar från kundernas sida.

En övergång till marknadsbaserad styrning av belastningen via ny smart mätningsskylt förutsätter aktiva åtgärder av kunderna och att kunderna sätter sig in i frågan. I och med ändringen omfattas kunderna dock automatiskt av distributionsnätinnehavarens belastningsstyrning utan särskild aktivering, vilket innebär att även passiva kunder gagnas av den nuvarande belastningsstyrningen. Dessutom bör man beakta att slutförbrukaren utöver styrning av belastningen via fjärrmätningsskylt även har andra alternativ att tillgå, t.ex. molnbaserad styrning som ansluts till utrustningen och hemautomationslösningar.

Om gränssnittet för styrning av belastningen införs senast den 1 september 2026, finns det inte ännu ny fjärrmätningsskylt på alla de eldriftsställen som förordningen förutsätter, även om det redan finns skylt för timvis och kvartsviss mätning som kan styra belastningen. Införandet av ny fjärrmätningsskylt framskrider gradvis, och det beräknas att merparten av skyltarna kan installeras före 2028, på grund av bestämmelserna om obligatorisk kvartsviss mätning och när den nuvarande mätningsskyltarna nått slutet på livscykeln. Enligt förordningen är fjärrmätningsskylt inte obligatorisk på de allra minsta driftsställena.

Den nya fjärrmätningsskyltarna ska i regel ha ett relä för styrning av belastningen, men kravet gäller inte driftsställen med huvudsäkringar som är större än 3×63 ampere och inte heller byggnader där mätningsskyltarna befinner sig åtskilt från lägenheterna. I praktiken gäller kravet egnahemshus och parhus samt fritidsbostäder. I större objekt genomförs styrningen av belastningen i allmänhet med hjälp av andra automationssystem, och radhus och flervåningshus omfattas i regel inte av relästyrningen.

Det är svårt att i eurobelopp exakt uppskatta konsekvenserna av den föreslagna marknadsbaserade styrningen av belastningen, eftersom konsekvenserna beror på storleken och typen av enskilda förbrukares belastning samt på tjänsteleverantörernas modeller och avtal för genomförande. Enligt en utredning av arbetsgruppen för smarta nät bestäms belastningsstyrningens lönsamhet särskilt utifrån kostnaderna för gränssnittet och den kundspecifika nyttan. I utredningen (baserad på elpriserna år 2016) uppskattades kundnyttan uppgå till cirka 20–30 euro per år, och det konstaterades att nyttan överstiger kostnaderna även om kostnaderna skulle öka betydligt. Eftersom elprisfluktuationerna de senaste åren har varit mångfaldiga jämfört med 2016, bedöms nyttan för kunderna enligt nuvarande priser vara avsevärt större än det utredningen visar.

5 Alternativa handlingsvägar

Ett alternativ vore att låta 65 b § 1 och 2 mom. i lag 201/2025 stå oförändrade. Då skulle dock inte alla aktörer ha tillräckligt med tid för att genomföra de ändringar som krävs.

Man har utifrån responsen från intressegrupperna gått in för att i propositionen föreslå ett stegvist införande. En senareläggning av ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen underlättar situationen för aktörerna när det gäller att ordna verksamheten och göra ändringar i informationssystemen, men fördröjer samtidigt införandet av tjänster för styrning av belastningen.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var på remiss den 19 mars–1 april 2026. Sammanlagt 17 utlåtanden lämnades in. Utlåtanden lämnades av Aidon Oy, Alva Sähköverkko Oy, Elenia Verkko Oy, Fingrid Datahub Oy, Helen Elnät Ab, Landis+Gyr AB, Solteq Abp, Tampereen Energia Sähköverkko Oy, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Konsumentförbundet

rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Närenergiförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Elektrotekniska Handelsförbundet i Finland rf, Lokalkraft rf och en privatperson.

Remissinstanserna understödde ett stegvist införande av marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare så att systemet tas i bruk fullt ut senast den 1 juni 2027. Det föreslagna stegvisa införandet ansågs motiverat och nödvändigt för att genomförandet ska kunna genomföras på ett kontrollerat och tekniskt tillförlitligt sätt samt enligt en tidsplan som är realistisk med tanke på marknadsaktörerna.

Enligt remissinstanserna ger ett stegvist införande distributionsnätsinnehavarna, elförsäljarna och andra marknadsaktörer bättre förutsättningar att genomföra de omfattande ändringar som måste göras i informationssystemen och i processerna samt att säkerställa att lösningarna testas och certifieras på behörigt sätt.

Lokalkraft rf och Finsk Energiindustri rf hänvisade till sina tidigare utlåtanden om mätförordningen och konstaterade att den föreslagna tidtabellsändringen delvis svarar på de tidtabellutmaningar som redan tidigare lyfts fram. Finsk Energiindustri rf framhöll också att formuleringen i förslaget efter remissbehandlingen bör hållas oförändrad till sitt innehåll, dvs. i den form den hade i samband med begäran om utlåtande.

I remissvaren betonades det att ett stegvist införande stöder uppkomsten av en nationellt enhetlig verksamhetsmodell och ett smidigt införande av marknadsbaserad styrning av belastningen. Samtidigt ansågs det viktigt att de aktörer som har tillräcklig teknisk och funktionell beredskap har möjlighet att ta i bruk marknadsbaserad styrning av belastningen redan i början av övergångsperioden. Detta förutsätter att Fingrid Datahub-systemets gränssnitt för styrning av belastningen och tillhörande funktioner tas i bruk som planerat den 1 september 2026.

Fingrid Datahub Oy konstaterade i sitt utlåtande att Datahub-systemets funktioner för styrning av belastningen kan tas i bruk enligt ursprunglig tidtabell (1 september 2026) och att nätbolagen har möjlighet att stegvis ansluta sig till systemet. Fingrid Datahub Oy framhöll också att mätförordningen bör offentliggöras så snart som möjligt, eftersom förordningen har en direkt inverkan på införandet av och tidtabellen för processerna för styrning av belastningen och Datahubs gränssnitt för styrning av belastningen.

Konsumentorganisationerna och företrädarna för näringslivet anser att den föreslagna ändringen är motiverad och att ett kontrollerat och driftsäkert införande ligger i konsumenternas och marknadens intresse. I flera utlåtanden betonade remissinstanserna att tidtabellen bör vara bindande och att information om den slutliga genomförandeplanen ska ges till branschaktörerna i god tid och som en så tydlig helhet som möjligt.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 september 2026.

8 Verkställighet och uppföljning

Konsekvenserna av genomförandet av elmarknadslagen följs upp vid arbets- och näringsministeriet.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Hur marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare förhåller sig till bestämmelserna i grundlagen har bedömts i regeringens proposition RP 197/2024 rd.

I denna proposition föreslås det att 65 b § 1 och 2 mom. i elmarknadslagen ändras så att ett stegvist införande av bestämmelsen möjliggörs. Lagförslaget anses således inte ha några konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 65 b § i elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i elmarknadslagen (588/2013) 65 b § 1 och 2 mom., sådana de lyder i lag 201/2025,
som följer:

65 b §

Marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare i distributionsnätet

När distributionsnätsinnehavaren har möjliggjort ordnande av marknadsbaserad styrning av belastningen och om eldriftsstället i distributionsnätet uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Fullmakten görs, ändras och återkallas genom ett meddelande från slutförbrukaren till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden.

Distributionsnätsinnehavaren ska senast den 1 juni 2027 för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den part på elmarknaden som slutförbrukaren i enlighet med 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmättningsapparatur relä för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavaren ska möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 16 april 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Sari Multala

Lag

om ändring av 65 b § i elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i elmarknadslagen (588/2013) 65 b § 1 och 2 mom., sådana de lyder i lag 201/2025,
som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

65 b §

65 b §

*Marknadsbaserad styrning av belastningen
för slutförbrukare i distributionsnätet*

*Marknadsbaserad styrning av belastningen
för slutförbrukare i distributionsnätet*

Om eldriftsstället i distributionsnätet uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Fullmakten görs, ändras och återkallas genom ett meddelande från slutförbrukaren till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden.

När distributionsnätsinnehavaren har möjliggjort ordnande av marknadsbaserad styrning av belastningen och om eldriftsstället i distributionsnätet uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Fullmakten görs, ändras och återkallas genom ett meddelande från slutförbrukaren till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden.

Distributionsnätsinnehavaren ska för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den part på elmarknaden som slutförbrukaren i enlighet med 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmättningsapparatur relä för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavaren ska möjliggöra

Distributionsnätsinnehavaren ska *senast den 1 juni 2027* för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den part på elmarknaden som slutförbrukaren i enlighet med 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmättningsapparatur relä för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavaren

anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen. ska möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .